

ПАГУЛЯЙ СЯ МНОЮ, ТАТА!

Як і чым бацька можа заняць дзіця

Што рабіць, застаўшыся з дзіцем сам-насам? Часта гэта становіцца праблемай нават для самых упэўненых у сабе мужчын. Бо ліха яго ведае, якія гульні можна прыдумаць для маленькага «камьячка шчасця». Хоць калі разабрацца, то мы, мужчыны, у глыбіні душы самі застаёмся дзецьмі, толькі «цацкі» з цягам часу мяняюцца. І калі даць волю свайму ўнутранаму дзіцяці — усё наладзіцца. У гэтым упэўнены **шматдзетны бацька Сяргей КУРКАЧ**. Больш за тое: ён перакананы, што праз гульні мы, дарослыя, рыхтуем дзяцей да самастойнага жыцця. Свой погляд на гульні з малымі мае і яго калега **Валянцін БОЙКА**. «Чым тата можа заняць дзіця?» — гэтай тэме прысвечана чарговая пасяджэнне нашага «Бацькоўскага клуба».

ТАТА — НАЙЛЕПШЫ БАТУТ

В.Б.: Упершыню з неабходнасцю чымсьці заняць дзіця я сутыкнуўся, калі жонка выйшла з «дэкрэту». Калі сын хварэў, яна часта брала бальнічны, бо ў яе на рабоце быў бы завал. І я, маючы больш свабодны графік, часта сядзеў з малым. Пакарміць, умыць, пасадзіць на гаршчок — з гэтым праблемы не было. Але ж дзіцяці патрэбны і нейкі занятак, нейкія гульні. Самае відэа-вочнае рашэнне — надаваць яму цацак, каб рукі былі занятыя. Ды цацкі мы ігнаравалі змалку. Затое нас вабілі каструлі, абутак, татавы інструменты і г. д. Тое, з чым гуляць не толькі непажадана, але і нават небяспечна. Таму дзіцячую ўвагу трэба было займаць чым-небудзь іншым.

С.К.: У маёй старэйшай дачкі ў гэтым узросце цацак увогуле было небагата. Бо час для нашай маладой сям'і быў нялёгкі. Дый такога выбару цацак, як цяпер, не было. Але для дзіцяці, на маю думку, ва ўзросце 3—4 гадоў больш важны фізічны кантакт. Бо праз тактыльныя адчуванні дзеці спазнаюць свет. Мы з дачкой гулялі так: яна заплюшчвала вочы, а я вельмі лёгка дакранаўся да яе рукі, нагі, носіка і г. д. А яна мусіла сказаць, да якой часткі цела я дакрануўся. Гэта развівала не толькі тактыльныя адчуванні, але і слоўнікавы запас.

«Дзеці бываюць маленькімі толькі адзін раз. І якія ўспаміны яны вынесуць са свайго маленства? Мадэль бацькавага тэлефона?»

В.Б.: Майму сыну ўжо амаль 7 гадоў, але кантактныя гульні ў нас дагэтуль актуальныя. Прычым ад мяне асаблівых намаганняў не патрабуецца. Калі стомлены тата падае на канапу, на яго навалваюць падушкі і з радаснымі воклічамі скачучь зверху. Вяселай, чым на батутце. Або мы пачынаем тузаць адзін аднаго, жартам біцца, качацца па падлозе. Здавалася б, элементарная рэч, а дзіця ў захваленні. Бо яго энергія патрабуе выхаду. Бывае, што сын просіць, каб я пакатаў яго на плячах. Вялікіх разумовых намаганняў ад таты гэта не патрабуе, а дзіцяці радасць.

У ГАСЦЯХ У КАЗКІ

С.К.: Гэта ўсё выдатна, але ў сем гадоў пара ўжо пераходзіць на новы ўзровень. Я параіў бы што-небудзь развівальнае. Самае даступнае — пачытаць дзіцяці казку. Выразна, на розныя галасы. Менавіта ў бацькі найлепей выйдзе імітаваць голас ваўка, які прыйшоў з'есці казлянятаў. Дый танюцім галаском, калі пастарацца, можна пагаварыць. Трохі смешна выходзіць, але дзіцяці даспадобы!

В.Б.: Я свайму таксама чытаю кніжкі. Але значнасьць тактыльных гулянняў нельга недаацэньваць. Бо калі мы перастаем абдымаць дзіця, гледзіць яго па галаве, калі лічым, што яно ўжо занадта дарослае для пляшчоты, то робім вялікую памылку. Калі дзіця хоча пры-

Шматдзетны Куркач (справа) дае майстар-клас малодшаму калегу.

Фота Юліяна ПРЭСЦАКА.

туліцца да таты або мамы — падчас гульні ці проста так — не трэба яму перашкаджаць. І не важна, колькі яму гадоў: тры або трынаццаць.

ЗРАБІ САМ
І НАВУЧЫ СЫНА

С.К.: Калі дзіця падростае, яму патрэбныя і прадметныя гульні: кубікі, машыны, мячыкі, канструктары. Добра, калі ў гульні ёсць элемент «зрабі сам». Напрыклад, мой сын любіў гуляць з цацачным аўтобусам. Але ж аўтобусу быў патрэбны гараж, які мы разам змайстравалі з кардону. І тут важна, каб дзіця само прымала ў гэтым удзел: выразала, клеіла, падрывала.

В.Б.: У нас з сынамі таксама бываюць падобныя забаўкі. Аднойчы ён захацеў зрабіць цацачны акварыум. Мы дасталі з балкона кардонную ўпакоўку ад канала і сталі выразаць з яе «вуглікі». Пасля скляпалі іх стэплерам — і выйшаў каркас. З кардону зрабілі днішча. Уверсе нацягнулі лёску і падвесілі пластмасавых рыбак. Сыну вельмі спадабалася. Адна толькі праблема: ён не вельмі ахвотна бярэ ўдзел у працэсе. Звольшага назірае, як гэта робіць бацька.

С.К.: Калі гаворка пра складаныя маніпуляцыі, то гэта нармальна, калі імі займаецца бацька. Але ў астатнім дзіця мусіць быць задзейнічана, інакш яно застаецца простым глядачом. Карысці ад такой гульні мала. І зробленую рэч ён хутка забудзе, не стане ёй даражыць. Напрыклад, у нас ёсць і электрычная чыгунка, і машынка на радыёкіраванні, але аўтобус, на які дзіця само наклеіла нумар і для якога само зрабіла гараж, усё адно застаецца цацкай нумар адзін.

ЗРАЗУМЕЙ МЯНЕ

В.Б.: У майго сына педагогі адзначаюць добры слоўнікавы запас, развітое маўленне. Але ён дагэтуль не вывучыў назвы месяцаў. І не таму, што не можа, а проста лянуецца. Таму паўстае праблема развіцця памяці, увагі, але так, каб дзіцяці самому было цікава.

С.К.: А паспрабуй з ім гульні «Адгадай». Гуляць у яе можна дзе заўгодна і калі заўгодна: дома, перад сном, на аўтобусным прыпынку, у самім аўтобусе і г. д. Адзін гулец загадвае прадмет. Другі павінен яго адгадаць. Для гэтага ён можа задаваць пытанні, на якія трэба адказаць толькі «так» ці «не». Напрыклад, мой сын загадаў цукерку. Каб адгадаць, тата спачатку спытаў, ці можна гэта есці. Атрымаўшы станоўчы адказ, я пытаюся: «Гэта салёнае?» — «Не». — «Гэта салодкае?» — «Так!» — «Ты гэта любіш?» — «Так». — «Цукерка!»

Пачыналі мы з самых простых прадметаў, але спакваля тэмы ўскладняліся. Дайшло да таго, што дачка загадала паняцці «вакуум» і «Сусвет». І гэтым разам тату давялося добра пасушыць мазі. Але і дзіцяці трапляліся складаныя задачы.

В.Б.: А майму дзіцяці больш даспадобы гульні з канкрэтнымі прадметамі. Мы

звычайна выкладваем на сталю з дзясятка розных рэчаў: ручку, мабільны тэлефон, лыжку, цацку і іншае. Пасля сын называе ўсё па парадку, заплюшчвае вочы, а я хаваю адзін прадмет, а астатнія мяняю месцамі. І дзіця павінна адгадаць, што я прыбраў. Для гэтай гульні можна таксама выкарыстоўваць каляровыя фламастары або алоўкі. Яна добра развівае памяць і ўважлівасць. Прычым абавязкова трэба чаргаваць: спачатку тата «вядзе» ў гульні, пасля — дзіця.

А яшчэ мой сын дужа любіць гуляць у хованкі. І мне з маім ростам больш за метр восемдзесят даводзіцца шукаць у кватэры месцы, куды можна схаватца. І яны знаходзяцца! Гульня, здавалася б, старая, як свет, але развівае прасторавыя ўяўленні.

С.К.: Гэта, канешне, выдатна. Але калі хлопчык падростае, у гульніх павінен з'яўляцца элемент спаборніцтва. Бо ў будучым мужчыну важна развіваць ініцыятыўнасць, імкненне перамагчы, дасягаць сваіх мэт. Мой сын вельмі любіць настольны футбол, які не толькі развівае матарыку, але і вучыць стратэгіі, тактыцы змагання з рэальным сапернікам. І на прыкладзе гэтай гульні я патлумачыў сыну, што перамагчы моцнага праціўніка (такога, як я) складана, але магчыма. І што ў рэальным жыцці могуць быць не толькі перамогі, але і паражэнні. Але не бяда, бо нездарма кажуць, што за аднаго бітага двух нябытых даюць. І годна праграваць таксама трэба ўмець. А проигрыш трэба аналізаваць і рабіць вывады.

«НА ПРАСТОР,
НА ШЫРОКІ РАЗЛОГ...»

В.Б.: Мяне як бацьку таксама хвалюе пытанне фізічнага развіцця дзіцяці. Бо тых заняткаў фізкультурай, што ладзяцца ў дзіцячым садку, відавочна мала. Усё ж хочацца выгадаваць гарманічна развітую асобу, а не хатнюю «расліну»...

«У нас ёсць і электрычная чыгунка, і машынка на радыёкіраванні, але аўтобус, на які дзіця само наклеіла нумар і для якога само зрабіла гараж, усё адно застаецца цацкай нумар адзін».

С.К.: А ты сам адціскаешся ад падлогі штодня? Турнік ёсць у хаце? Якія-небудзь ганталі? Ты сам чымсьці такім карыстаешся? Напрыклад, мы з сынамі у вольную хвіліну разам адціскаемся. Спачатку яму было цяжка, але цяпер ён робіць гэтае практыкаванне бадай што нароўні са мной.

В.Б.: Турніка ў мяне няма. Але дома ёсць штанга, з якой я рэгулярна займаюся.

С.К.: Ці не зарана для малаго — штанга?

В.Б.: Я кажу пра ўласны прыклад. Дзіця так ці інакш бачыць, што бацька цягае жалезе, цікавіцца, навошта гэта трэба. Хай сабе

штангу ён пакуль не падніме. Але маленькія ганталі яму па сілах.

С.К.: А чаго мы зацыкліліся на кватэры? Малому патрэбны мяч, бадмінтонавыя ракеткі, ролікі, веласіпед... Нельга ўвесь час сядзець у хаце! Трэба на свежае паветра, «на прастор, на шырокі разлог». Я ў маленстве днямі прападаў у двары, гуляў з аднагодкамі. Дарэчы, дзіцяці трэба абавязкова кантактаваць з ровеснікамі, асабліва калі гэтае дзіця адно ў сям'і (гэта твой выпадак). Каб малое, калі падрасце, не толькі ў інтэрнэце час бавіла.

В.Б.: Інтэрнэт і камп'ютары — гэта не так ужо і кепска. Хоць мы з жонкай свайго сына доўгі час да камп'ютара не падпускалі. Ён толькі мультыкі з інтэрнэту глядзеў. Але цяпер у яго абуджаецца цікавасць. Яшчэ толкам не навучыўшыся чытаць і пісаць, ён стаў прасіць, каб я адкрываў яму тэкставы рэдактар. І ён сядзіць, нешта «набірае». Таксама сын ведае, што такое «Скайп», што па ім можна пагаварыць з дзядулем і бабуляй. І пра інтэрнэт таксама мае ўяўленне. Часам нават гуляе ў нескладаныя гульні. Але да камп'ютара дзіця сядзе толькі пад маім або жончыным наглядом.

«Калі дзіця хоча прытуліцца да таты або мамы — падчас гульні ці проста так — не трэба яму перашкаджаць. І не важна, колькі яму гадоў: тры або трынаццаць».

С.К.: Ад сучасных тэхналогій нікуды не схавашся. Бачыў нават бабулек, што жвава тыкаюць пальцамі ў сучасныя смартфоны. Нешта забараняць — бясплённа і недарэчна. Лепей самому выбраць дзіцяці гульню. Не такую, дзе трэба тупа махаць мячом або страляць налева і направа, дзе кроў свішча. Я свайму сыну на яго смартфон усталяваў гульні са складаннем слоў, разгадвааннем крыжаванак. Яшчэ малы цікавіцца геаграфіяй, і для яго знайшлася гульня, дзе правяраецца веданне гарадоў, сталіц розных краін.

В.Б.: Але для камп'ютараў і гаджэтаў ёсць свае разумныя «дозы». Хоць многія таты робяць проста: сунуў дзіцяці тэлефон, каб не назалаяла, — і займаюцца сваімі справамі. Гэта ў прынцыпе няправільна. Па-першае, у малаго ўзнікае залежнасць. Па-другое, вы ўпускаеце магчымасць наладзіць эмацыянальны кантакт з дзіцем. А дзеці бываюць маленькімі толькі адзін раз. І якія ўспаміны яны вынесуць са свайго маленства? Мадэль бацькавага тэлефона?

С.К.: Калі тату здаецца, што ў яго няма здольнасцяў, каб заняць дзіця нечым цікавым, гэта сведчыць не аб адсутнасці фантазіі, а аб самаапраўданні ўласнай ляноты. Так, усе мы стамляемся на працы. Але гульня з малымі — гэта мадэляванне розных сітуацый і падрыхтоўка да самастойнага жыцця.

В.Б.: І прафілактыка адчужанасці паміж татам і дзецьмі.

С.К.: Зануда! Годзе ўжо гаманіць. Давай у настольны футбол згуляем.